Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen

Årsmelding 2014

uni Research
Allmennmedisinsk forskningsenhet, Uni Research Helse

Årsmeldingen finnes også på www.uni.no/helse/afe

Årsmelding 2014
Allmennmedisinsk forskningsenhet, Uni Research Helse AS, Bergen

Forskningsleder: Professor Guri Rørtveit

Besøksadresse: Kalfarveien 31, 5018 Bergen

Postadresse: Postboks 7810, 5020 Bergen

Telefon: +47 55 58 61 41

Faks: +47 55 58 61 30

http://uni.no/nb/uni-helse/allmennmedisinsk-forskningsenhet/

Forsidebilde:
Fotograf Rune Eraker
Bildet er fra: “Bilder fra klinisk praksis” v/T G Lid og Rune Eraker
Andre bilder: Privat

Innholdsfortegnelse

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen i 2014 ..... **1**

Bakgrunn **3**

Fagmiljø **4**

Finansiering **5**

Forskningsprosjekter **6**
Alders- og sykehjemsmedisin 6
Legemiddelbruk og hoftebrudd 6
Pasientforløp hos eldre med hoftebrudd 6
Depresjon i sykehjem 6
Livets slutt i sykehjem – legers utfordringer, forskrivninger og tiltak 7
Livets slutt i sykehjem – pasientens ønsker og legens rolle 7

Helse og helsetjenester blant sårbare grupper 8
Fastlegen i møte med barn som pårørande 8
Urolige barn: hvem er de, hva kan musikkterapi bidra med? 8
Utfordringer og tiltak ved alkoholproblemer i allmennpraksis 8
Seksuell orientering og levekår 9
Helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge 9
Kvinnehelse blant innvandrere og norskfødte kvinner 10
Inkontinens og livmorfremfall blant kvinner i Etiopia 10

Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser 10
Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser – en økonomisk ulv i kvalitetsbehandlede fåreklær? 10
Kommunalt øyeblikkelig hjelp døgnopphold i Bergen kommune. En kartleggingsstudie 10

Medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) 11
MUPS i norsk allmennpraksis - Forandring av helseplager over tid 11
Pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) og sykefravær 11
COPE-studien (Cognitive Patient Education trial) 11
Subjektive helseplager – en internasjonal sammenligning av legenes behandling 12

Smittsomme sykdommer 12
Influensa i allmennpraksis 12
Giardia-epidemien i Bergen 12
Impetigo i allmennpraksis – en oppfølgingsstudie 13

Andre prosjekter **14**
Nasjonal forskerskole i allmennmedisin (NAFALM) 14
Forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten 14

Publikasjoner AFE Bergen 2014 ..... **15**
Vitenskapelige artikler i fagfellevurderte tidsskrift 15
Andre publikasjoner (lederartikler, bøker, rapporter, kronikker etc.) 16

Foredrag på konferanser, kurs og andre sammenhenger **16**

Verv, kurskomitearbeid, nettverk og annet **21**

Priser/heder **24**

AFE Bergen i mediene **24**

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen i 2014

Et høydepunkt i 2014 var helseministerens besøk hos AFE Bergen i februar. Helseministeren fikk høre om et utvalg forskningsprosjekter ved AFE, og han fikk også høre om behovet for forskningsnettverk for å støtte klinisk forskning i allmennmedisin og tannhelsetjenesten.

Forskningsnettverk er en viktig sak for AFE Bergen. Vi ønsker at forskningen vår skal ha betydning for klinisk praksis i primærhelsetjenesten. Det er nødvendig med bedre infrastruktur for datainnsamling fra pasienter og leger i allmennpraksis for å få dette til i større utstrekning. Forskningsnettverk er en infrastruktur som forbinder kliniske praksiser med forskningsinstitusjonene på en måte som er forutsigbar og effektiv for både klinikere og forskere. Slike nettverk fungerer svært godt i land som Storbritannia og Nederland. I samarbeid med forskningsmiljøene i allmennmedisin og odontologi nasjonalt, søkte vi i 2014 Norges forskningsråd om støtte til en slik infrastruktur. Mens vi venter på evaluering av denne søknaden, arbeider vi videre med utvikling av prosjektet. I det lange løp mener vi dette er en infrastruktur som det offentlige må finansiere på samme måte som forskningsinfrastruktur i spesialisthelsetjenesten får midler via Helse- og omsorgsdepartementet.

Den nasjonale forskerskolen i allmennmedisin er svært viktig for utviklingen av allmennmedisinsk forskning. Her er AFE Bergen tungt inne: Sabine Ruths har en deltidsstilling som koordinator i forskerskolen, og Guri Rørtveit sitter i styringsgruppen. Tre kurs i forskerskolen ble arrangert av Bergens-miljøet i 2014: Et innføringskurs i kvalitative metoder, et kurs i formidling av allmennmedisinsk forskning og et kurs i allmennmedisinsk kjernelitteratur («Allmennmedisinsk kanon»). De to siste kursene gjennomføres som en kombinasjon av vanlig kurs-samling og nettmøter med deltakerne over tid og er en ny form for pedagogikk som er både inspirerende og nyttig.

Vi hadde utstrakt internasjonal virksomhet i 2014. AFE Bergen reiste samlet til den europeiske allmennmedisin-kongressen (WONCA Europe) i Lisboa, der de fleste hadde faglig innlegg og deltok aktivt i ulike sesjoner. Til vårt årlige strategiseminar på Solstrand inviterte vi professor Chris Burton fra Aberdeen for å diskutere felles interesser på tvers av Nordsjøen (se bilde).

I mai 2014 arrangerte AFE Bergen sammen med AFE Oslo, de odontologiske forskningsmiljøene og Helsedirektoratet et internasjonalt møte om forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten, med deltakere fra Canada, Skottland, Nederland, Danmark og Norge. En av våre faglig tilknyttede medarbeidere, Svein Kjosavik,

Fra venstre helseminister Bent Høie, forskningsleder Guri Rørtveit og administrerende direktør i Uni Research Aina Berg.

Bak fra venstre: Knut-Arne Wensaas, Chris Burton, Guri Rørtveit, Sabine Ruths, Kristian Simonsen og Norman Anderssen
Midten fra venstre: Aase Aamland, Anette Fosse, Heidi Nilsen, Eldbjørg Gunnarson og Sverre Litleskare
Foran fra venstre: Kristina Iden, Kirsti Malterud, Nina Lunde og Torgeir Gilje Lid

var gjesteforsker i Adelaide i Australia i et halvt år. Han var tilknyttet School of Pharmacy and Medical Sciences, ved University of South Australia, der han arbeidet med forskere i et kvalitetsutviklingsprogram for allmennlegers legemiddelforskrivning. Ph.d.-student Frøydis Gullbrå hadde en måneds opphold ved University of Melbourne, og fikk et innblikk i hvordan de arbeider med allmennmedisinsk forskning der. Slike opphold er lærerike og til stor inspirasjon for senere forskningsarbeid i Norge, også for de andre kollegene ved AFE.

AFE Bergen har vært tett på utviklingen av forskningsstrategi for Helse- og omsorgsdepartementet (HelseOmsorg21-strategien) gjennom Guri Rørtveit som var leder for en av fem arbeidsgrupper. Strategien ble overlevert statsminister og helseminister i juni 2014, og den bærer bud om betydelig satsing på forskning av relevans for kommunehelsetjenesten, herunder allmennpraksis. Utvikling av forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten er særskilt nevnt som et viktig tiltak. Vi har store forhåpninger til at denne strategien skal føre til økt satsing på forskning knyttet til primærhelsetjenesten. Dette er helt nødvendig for å sikre befolkningen gode helsetjenester også i fremtiden.

To av våre doktorgradskandidater (Aase Aamland og Kristian Simonsen) leverte sine avhandlinger i 2014. Rekruttering av nye kandidater er viktig og tidkrevende jobb for våre seniorforskere. Det daglige arbeidet med forskningsprosjekter fyller hverdagene, men engasjementet i fagutvikling og fagpolitiske prosesser er også av stor betydning. Årsmeldingen for 2014 gir et fyldigere innblikk i aktiviteten ved AFE Bergen.

God lesning!

Guri Rørtveit
Forskningsleder, professor dr. med

Bakgrunn

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen (AFE Bergen) ble opprettet høsten 2006, med finansiering fra Helsedirektoratet. Det ble opprettet totalt fire allmennmedisinske forskningsenheter i tilknytning til de medisinske fakultetene i Norge, som del av en politisk satsing på forskning i primærhelsetjenesten.

AFE Bergen er organisert under forskningsselskapet Uni Research AS, avdeling Uni Research Helse. Faglig samarbeider vi også tett med Universitetet i Bergen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin (IGS). Vi er samlokalisert med Forskningsgruppe for allmennmedisin, ALFO, der vi tar del i faglige aktiviteter. Flere av AFEs seniorforskere er også formelt tilknyttet IGS, med blant annet undervisning av medisinstudenter.

AFE Bergen deltar aktivt i forskningssamarbeid på mange fronter. Mange av forskningsprosjektene våre er resultat av samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette fremgår under beskrivelsen av de enkelte prosjektene. AFEs forskere deltar også i internasjonale fora, og er engasjert i samarbeidsprosjekter med forskere blant annet i Australia, Canada, Danmark, Etiopia, Finland, Frankrike, Nederland, Storbritannia, Sverige og Sveits.

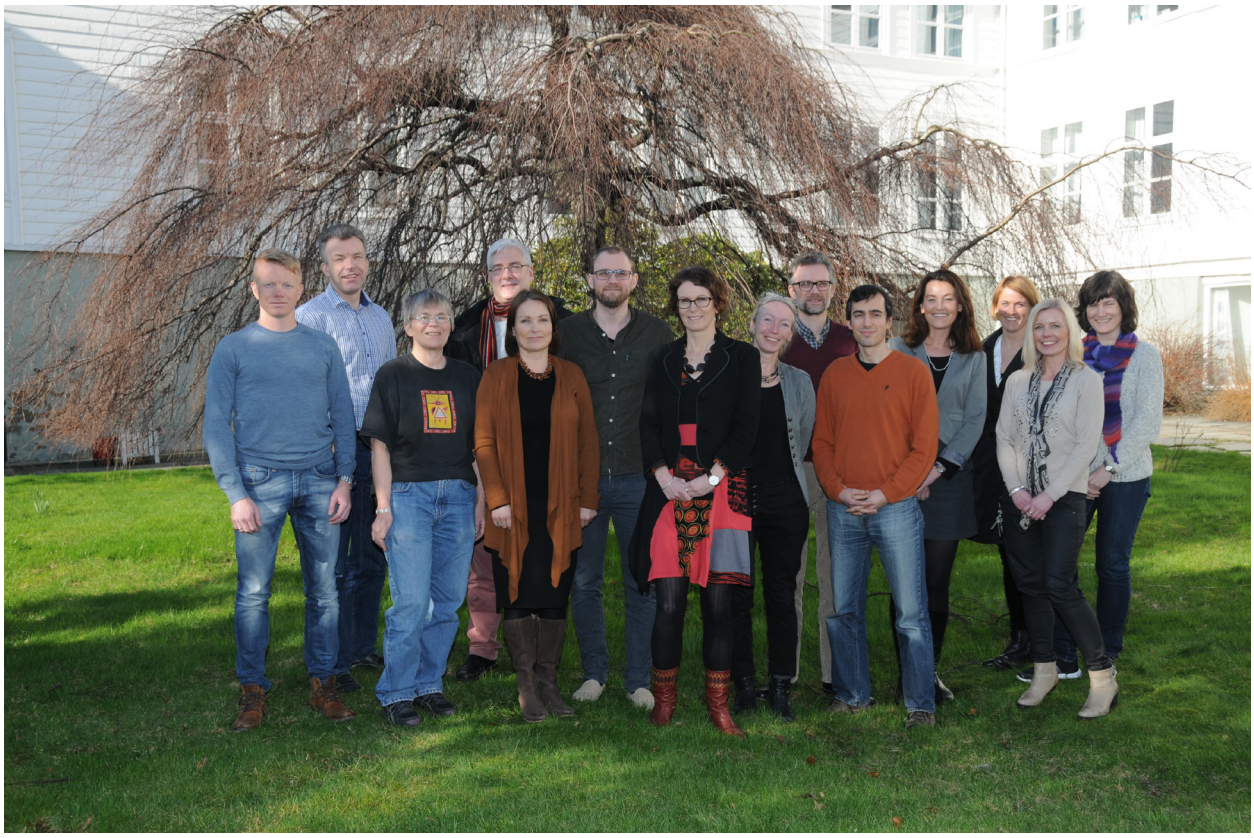

Foran fra ventre: Kristian Simonsen, Kirsti Malterud, Kristina Iden, Guri Rørtveit, Anette Fosse, Kristian Jansen og Nina Lunde.
Bak fra venstre: Knut-Arne Wensaas, Norman Anderssen, Sverre Litleskare, Torgeir Gilje Lid, Tone Smith-Sivertsen, Aase Aamland og Frøydis Gullbrå.
Sabine Ruths, Erik Werner, Heidi Nilsen, Margrethe Aase Schaufel, Svein Kjosavik og Stein Nilsen var ikke til stede da bildet ble tatt

Fagmiljø

For leger som skal drive med forskning, er det viktig å kunne tilpasse forskningen til arbeidsoppgaver i sitt kliniske virke, samtidig som de skal ha framdrift i forskningen. Mange av AFEs forskere har derfor skiftende stillingsstørrelser og tilknytningsforhold. De fleste arbeider som leger i fastlegepraksis eller ved sykehjem i tillegg til forskning. Seniorforskerne har veiledningsoppgaver også for andre enn stipendiater knyttet til AFE Bergen.

Arbeidsinnsatsen i AFE i 2014 var fordelt slik:

- Seniorforskere: 3,4 årsverk
- Stipendiater: 2,8 årsverk
- Administrativt ansatt: 0,7 årsverk

Følgende personer var i 2014 tilknyttet AFE i hel- eller deltidsstillinger:

Seniorforskere

- Guri Rørtveit, forskningsleder. Professor dr.med., spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Bergen.
- Sabine Ruths, forsker I. Professor dr.med., spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Os.
- Kirsti Malterud, forsker I. Professor dr.med., spesialist i allmennmedisin.
- Erik L. Werner, forsker II. Dr.med., spesialist i allmennmedisin. Fastlege og kommuneoverlege i Arendal.
- Norman Anderssen, forsker I. Professor, dr.psychol. Inst. for samfunnspsykologi, UiB.
- Knut-Arne Wensaas, forsker II, Ph.d., spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Bergen.
- Tone Smith-Sivertsen, forsker I. Dr.med, spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Bergen.
- Margrethe Aase Schaufel, forsker II. Dr. med. Lege ved Haukeland Universitetssjukehus.

Stipendiater

- Aase Amland, forsker III. Spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Vennesla kommune.
- Frøydis Gullbrå, forsker III. Spesialist i allmennmedisin. Fastlege og kommuneoverlege i Modalen kommune.
- Kristina Riis Iden, forsker III. Spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Stavanger.
- Anette Fosse, forsker III. Spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Mo i Rana.
- Kristian Jansen, forsker III. Fastlege i Samnanger.
- Sverre Litleskare, forsker III. Fastlege i Bergen.

Faglig tilknyttet, men ikke ansatt ved AFE Bergen

- Torgeir Gilje Lid, spesialist i allmennmedisin. Ph.d.-stipendiat ved ALFO og AFE, fastlege i Stavanger
- Kristian Anton Simonsen, spesialist i allmennmedisin. Ph.d.-stipendiat ved ALFO og AFE. KAD-lege i Lindås.
- Svein Reidar Kjosavik, ph.d. Spesialist i allmennmedisin. Postdok ved Stavanger Universitetssykehus
- Heidi Nilsen, fastlege i Egersund. AFU-stipendiat
- Stein Nilsen, Spesialist i allmennmedisin. Fastlege i Florvåg.

Administrativt ansatte:

- Nina Lunde, konsulent

Forklaring stillingsbetegnelser:
Forsker I: professorkompetanse
Forsker II: doktorgradskompetanse
Forsker III: forsker under veiledning

Finansiering

Helsedirektoratets grunnbevilgning utgjør hovedfinansieringen for AFE Bergen. Gjennom aktiv prosjektsøking har AFE Bergen flere eksternt finansierte prosjekter. Alle forskerne søker ekstern finansiering av prosjekter og reiser.

En viktig kilde for stipendmidler for ph.d-prosjekter kommer fra Allmennmedisinsk forskningsfond (AMFF) ved Den norske legeforening, men vi har også NFR- og UiB-stipendiater i AFE Bergen. Legeforeningen tildeler også korttidsstipend (allmennpraktikerstipend) fra Allmennmedisinsk forskningsutvalg (AFU). Dette har gitt oppstartsmidler for en rekke av våre stipendiater til å starte sitt forskningsarbeid før de har fått annen finansiering for sine ph.d-prosjekt.

Dette innebærer en økning av budsjettet på vel NOK 800 000 sammenliknet med 2013. Dette skyldes økt tilslag på søknader om eksternfinansierte prosjekt.

Deler av prosjektet Barn som pårørende er finansiert og regnskapsført av Helse Vest, og er ikke med i oversikten. Dette gjelder også ph.d-prosjekter som er ledet av AFE-forskere, men finansiert som UiB-stipend (da er stipendiaten ansatt ved UiB). Den faglige aktiviteten i AFE er altså noe større enn det som gjenspeiles i dette budsjettet.

Forskningsmidler brukt ved Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen i 2014:

Bevilgning fra Helsedirektoratet (over statsbudsjettet):	3 800 000
Brukt	3 800 260
Norges forskningsråd	2 031 701
Allmennmedisinsk forskningsfond	1 851 505
Helse Bergen HF	512 572
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	482 846
Den norske legeforening (andre fond)	250 248
Helsedirektoratet	126 789
Universitetet i Oslo (forskerskolen)	125 817
Universitet i Bergen	45 678
Totalt NOK	**9 227 157**

Forskningsprosjekter

AFE Bergen arbeider med mange temaer med relevans for allmennleger i deres daglige arbeid. Allmennlegen har det første møtet med mennesker med alle typer sykdommer og plager. Mer og oppdatert kunnskap er svært viktig for å kunne møte pasientene. En stor del av våre forskningsaktiviteter handler om pasienter med kroniske sykdommer der allmennlegen har hovedansvaret for diagnostikk, behandling, oppfølging og forebygging. Ved AFE Bergen forsker vi i hovedsak på følgende områder:

- Alders- og sykehjemsmedisin
- Helse og helsetjenester blant sårbare grupper
- Medisinsk uforklarte plager og symptomer
- Smittsomme sykdommer

Vi bruker ulike metodologiske tilnærminger avhengig av prosjektets mål, slik som intervensjonsstudier, epidemiologiske metoder og kvalitative metoder. Mange av prosjektene er basert på tverrfaglig samarbeid, og de fleste er delvis eksternt finansierte.

Alders- og sykehjemsmedisin

Legemiddelbruk og hoftebrudd

Hvert år behandles ca. 9 000 pasienter for hoftebrudd i Norge. Eldre kvinner er hyppigst rammet, ofte med alvorlig funksjonssvikt, sykehjemsinnleggelse og død som konsekvens. De fleste hoftebrudd skyldes en kombinasjon av redusert beinmasse og et fall. En av tre eldre faller hvert år, og årsaksforhold er ofte sammensatt. Mange eldre bruker legemidler som påvirker fallrisiko (ustøhet, tretthet og svimmelhet) og beinmasse. Psykofarmaka øker fallrisiko men sammenheng med hoftebrudd er mindre godt dokumentert. Basert på data fra Nasjonalt reseptregister og Nasjonalt hoftebruddregister gjennomfører vi epidemiologiske studier som belyser hvordan bruken av ulike legemidler påvirker risiko for hoftebrudd. Ved funn av sammenheng mellom hoftebrudd og legemidler vil tilskrivbar risiko beregnes.

Prosjektleder og hovedveileder er Sabine Ruths. Andre prosjektdeltakere er Marit Stordal Bakken UiB) , Anders Engeland (UiB), Anette Hylen Ranhoff (Kavli forskningssenter for aldring og demens og UiB), Lars B. Engesæter (Nasjonalt Leddregister og UiB), Steinar Hunskår (Nklm, UiB). Prosjektet finansieres av Helse Vest.

Publikasjon i 2014:
Bakken MS, Engeland A, Engesæter L, Ranhoff AH, Hunskaar S, **Ruths S**. Risk of hip fracture among older people using anxiolytic and hypnotic drugs: a study based on nationwide registries on hip fracture and prescriptions. Eur J Clin Pharmacol 2014; 70:873-80.

Pasientforløp hos eldre med hoftebrudd

Dette er et delprosjekt i prosjektet "Providing integrated health care for older people". Etter hoftebruddoperasjon har de fleste pasientene behov for rehabilitering. Fordi kommunene varierer mht tilgjengelige helsetjenester oppstår spørsmålet i hvilken grad dette påvirker pasientforløp og endepunkter.

Basert på data fra Nasjonalt hoftebruddregister og Norsk Pasientregister vil vi undersøke sammenheng mellom ressurser på kommunalt nivå og endepunkter på individnivå (overlevelse, livskvalitet).

Forskergruppen består av Sabine Ruths, Siren Haugland, Valborg Baste, Lars B Engesæther, Stein Atle Lie, Marit S Bakken. Prosjektet finansieres av NFR 2013-2015 (ES495265).

Depresjon i sykehjem

Depresjon er utbredt blant eldre sykehjemspasienter. Hvordan kan sykehjemslegen bidra til å ivareta disse pasientene på best mulig måte? Prosjektet består av tre delstudier som belyser følgende problemstillinger:

Beslutningsgrunnlag for depresjonsbehandling i sykehjem. Vi gjennomførte en kvalitativ studie basert på fokusgruppeintervju med leger og sykepleiere i sykehjem. Resultatene i studien tyder på at diagnostikk er tilfeldig, og systematisk evaluering forekommer sjeldent; oftest er det medikamentell behandling alene som gis ved mistenkt depresjon. Initiativet til å starte behandlingen kommer ofte fra pleiegruppene. Artikkel er publisert i Scand J Prim Health Care i 2011.

Depresjon hos nyinnlagte sykehjemspasienter. Vi undersøkte pasientene ved hjelp av klinisk vurdering og validerte tester. Diagnosen ble sammenlignet med opplysninger i journalen om diagnostikk og behandling

for depresjon. Depresjon ble påvist hos hver fjerde nyinnlagt pasient; depresjonsdiagnosen var dokumentert hos kun halvparten; antidepressiva ble forskrevet til 4 av 10 pasienter men bare halvparten fikk de for depresjon. Artikkel er publisert i Dement Geriatr Cogn Disord i 2013.

Tristhet hos sykehjemspasienter. Vi har gjennomført individuelle intervju av kognitivt intakte sykehjemspasienter om deres tanker om egen tristhet. Artikkel er innsendt i 2014.

Forskergruppen består av Kristina Riis Iden, Sabine Ruths (hovedveileder), Stéfan Hjørleifsson (UiB), Knut Engedal (Nasjonalt kompetansesenter Aldring og helse). Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forskningsfond.

Livets slutt i sykehjem – legers utfordringer, forskrivninger og tiltak

Om lag 47 % av dødsfall i Norge finner sted i sykehjem; tverrfaglig behandling og omsorg i livets slutt er derfor viktige oppgave for disse institusjonene. Sykehjemsleger har ansvaret for utredning og behandling, men legers rolle og utfordringer i arbeidet med døende pasienter er lite undersøkt.

Polyfarmasi er utbredt blant sykehjemspasienter, men det foreligger lite kunnskap om legemiddelbehandling i livets slutt.

Ph.d.-prosjektet består av 3 delstudier:

- *Hvilke legemidler forordnes nær livets slutt?* Vi gjennomførte en kohortstudie hos avdøde pasienter. Resultatene viste at palliativ terminalfasebehandling var ordinert hos 74% av pasienter. Flest legemiddelendringer skjedde på dødsdagen. Kreftpasienter, samt de med lang opphold hadde signifikant hyppigere forskrevet palliativ medikasjon. En artikkel er publisert.
- *Hvilke utfordringer opplever legen i arbeid med døende sykehjemspasienter?* Forskningsspørsmålet belyses ved fokusgruppeintervju med sykehjemsleger om deres erfaringer.
- *Hvordan forløper pasientens siste leveår mht diagnostiske og terapeutiske tiltak?* Delprosjekt er under planlegging.

Forskergruppen består av Kristian Jansen, Sabine Ruths (hovedveileder), Margrethe Aase Schaufel (UiB og Haukeland Universitetssjukehus og AFE). Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forskningsfond.

Publikasjon i 2014:
Jansen K, Schaufel MA, Ruths S. Drug treatment at the end of life – an epidemiologic study in nursing homes. Scand J Prim Health Care 2014; 32:187-92.

Livets slutt i sykehjem – pasientens ønsker og legens rolle

Sykehjem er blitt den vanligste dødsarenaen i Norge. Hvordan kan sykehjemslegen bidra til at tiden fram til livets slutt i sykehjem skal bli god for pasienten og de pårørende?

Med tre delstudier vil ph.d-prosjektet belyse følgende problemstillinger:

- *Hvilke tanker og forventninger har pasienter og pårørende til en god død i sykehjem?* Vi gjennomførte en metaanalyse av kvalitativ forskning om pasienters og pårørendes tanker og forventninger. Resultatene viser at livets slutt oppleves som trygg og verdig hvis leger gir kompetent veiledning og er bevisst på pasienters preferanser. En artikkel er publisert.
- *Kan sykehjemmet være læringsarena for nyutdannede leger?* Vi gjennomfører fokusgruppeintervjuer med turnusleger for å utforske deres læringserfaringer i møtet med døden i sykehjem. Slik kunnskap kan bidra til å utvikle sykehjem som arena for å dyktiggjøre nyutdannede leger i arbeidet med den gode død.
- *Hvordan påvirker rammebetingelser legearbeid i sykehjem i Norge og andre land?* Vi vil utføre en spørreundersøkelse for å kartlegge rammebetingelser for sykehjemslegers arbeid med en verdig livsavslutning for pasienter i sykehjem i Norge og Nederland. Dette kan gi innsikt i faktorer som påvirker legens rolle ved livets slutt i sykehjem.

Forskergruppen består av Anette Fosse og Margrethe Aase Schaufel (Haukeland Universitetssjukehus og AFE), Sabine Ruths, Kirsti Malterud som er veiledere. Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forsk-ningsfond.

Publikasjon i 2014:
Fosse A, Schaufel MA, Ruths S, Malterud K. End-of-life expectations and experiences among patients in long-

term care and their relatives – A synthesis of qualitative studies. Patient Educ Couns 2014; 97: 3-9.

Helse og helsetjenester blant sårbare grupper

Fastlegen i møte med barn som pårørande

Korleis kan fastlegen hjelpe barn som har alvorleg sjuke foreldre?

Barn som veks opp med foreldre som har rusproblem, psykisk sjukdom eller alvorleg somatisk sjukdom, har sjølv auka risiko for helseplager og psykososiale vanskar. Desse barna er ofte usynlege i hjelpeapparatet.

I dette prosjektet set vi søkelyset på fastlegen si rolle overfor desse barna. Mange av foreldra har sitt første møte med helsetenesta hjå fastlegen, og denne legen følgjer ofte pasient og familie over tid. Dette gjer at fastlegen kan vere viktig i arbeidet med å hjelpe desse barna.

Prosjektet har fem delstudiar:

- Fokusgruppeintervju av fastlegar. Kva erfaringar har dei med barn som pårørande? Kva moglegheiter og avgrensingar ser dei i fastlegerolla? Intervjua er gjennomført og artikkel frå denne delstudien er publisert i 2014.
- Intervju av foreldre med psykisk sjukdom, alvorleg fysisk sjukdom eller rusmisbruk. Korleis tenkjer dei at fastlegen kan hjelpe barna deira? Kva behov ser dei? 12 intervju er gjennomført i 2014
- Fokusgruppeintervju av barn i målgruppa. Kva slags oppfølging og støtte meiner dei fastlegen kan gi? Kor elles hentar dei støtte og hjelp? Vi intervjuar barn i etablerte gruppetilbod for barn av sjuke foreldre. Intervju er gjennomført og artikkel frå denne delstudien er innsendt til internasjonalt tidsskrift.
- Web-basert spørjeundersøking til alle fastlegar i Norge, der hypotesar frå dei tre fyrste delprosjekta blir undersøkt. Delstudie påbegynt i 2014.
- Utvikling av verktøy og retningslinjer til hjelp for fastlegane i oppfølging av barn som pårørande. Dette blir til med bakgrunn i resultat frå dei fire føregåande delstudia.

Delprosjekt 1-3 er eit ph.d-prosjekt for Frøydis Gullbrå.

Prosjektet har knytt til seg eit panel med forskarar frå Nederland, Sverige og Norge. Vi deltek også i Nordisk forskarnettverk for forsking på barn og unge i allmennpraksis (to årlege samlingar), og vi er med i norsk forskarnettverk i regi av Barns Beste, eit nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende.

Prosjektleder er Marit Hafting (RKBU, Uni Research Helse). Andre prosjektdeltakere er Guri Rørtveit (AFE Bergen, Uni Research Helse), Tone Smith-Sivertsen (AFE Bergen, Uni Research Helse), Norman Anderssen (AFE Bergen, Uni Research Helse), Frøydis Gullbrå (AFE Bergen, Uni Research Helse). Helse Vest og Norges forskningsråd finansierer prosjektet.

Publikasjon i 2014:
Gullbrå F, **Smith-Sivertsen T**, **Rørtveit G**, **Anderssen N**, Hafting M. To give the invisible child priority: children as next of kin in general practice. A qualitative study among general practitioners. Scand J Prim Health Care 2014;32:17-23.

Urolige barn: hvem er de, hva kan musikkterapi bidra med?

Dette prosjektet er todelt:

- Å utforske urolige barn og deres atferd på ulike nivå fra normalitet til sykdom, i samarbeid med barna selv og de voksne omkring dem.
- Å samarbeide med musikkterapeuter og annet personale i barnehager for å øke/forbedre musikkterapeutiske aktiviteter i barnehagen.

Prosjektet krever interdisiplinært samarbeid og samarbeid mellom foreldre og profesjonelle. Det er utviklet i samarbeid med tre forskergrupper i Uni Research Helse, og organisert gjennom GAMUT.

Prosjektdeltakere er Brynjulf Stige (GAMUT, Uni Research Helse), Norman Anderssen (AFE, Uni Research Helse), Per-Einar Binder (RKBU, Uni Research Helse). Prosjektet finansieres av Universitetet i Bergen.

Utfordringer og tiltak ved alkoholproblemer i allmennpraksis

Dette er en ph.d-studie med tre delprosjekt:

1. Hva er fastlegers erfaringer med å ta initiativ til å diskutere alkoholforbruk, uten at pasienten selv har

brakt dette på bane? Dette er en fokusgruppestudie med fastleger fra Stavangerregionen. Materialet gir ny kunnskap om strategier som norske allmennleger benytter for å avdekke og følge opp alkoholproblemer. Felles for strategiene som brukes er at de er enkle og tilpasset den aktuelle situasjonen. Vi har oppsummert disse strategiene i begrepet «pragmatisk case-finding». Artikkel ble publisert i Scandinavian Journal of Primary Health Care i juni 2012.

2. Kan opplysninger i elektronisk pasientjournal systematiseres slik at fastlegen tidligere kan fange opp tegn på alkoholproblemer? Vi har samlet inn ikke-personidentifiserbare forløpsdata for nesten 21.000 pasienter fra elektronisk pasientjournal (EPJ) hos 36 leger ved 9 legekontorer. Målet er å finne ut i hvilken grad EPJ inneholder helseopplysninger som kan indikere alkoholrelatert helseskade, og om dette kan brukes av fastlegen for å fange opp alkoholrelatert helseskade tidligere. Analyser av materialet er ferdigstilt desember 2014, og artikkel planlegges innsendt vinter 2015.
3. Kan en intervensjonsstrategi som passer med arbeidsflyten i vanlig praksis hjelpe fastlegen til å ta initiativ til å diskutere alkoholforbruk og oppleves som nyttig av legen? Vi har prøvd ut enkle, tilpassede intervensjonsstrategier overfor fastleger, med utgangspunkt i funn fra delprosjekt 1 og 2. Fire legesentre deltok i et interaktivt kurs over fire samlinger på legesentrene, godkjent som klinisk emnekurs. Fokusgruppeintervju var integrert i kurset, og analysen fokuserte på individuelle faktorer og systemfaktorer som kan være hemmende eller fremmende for implementering av pragmatisk case finding. Artikkel ble godkjent i 2014 for publisering i Scandinavian Journal of Public Health.

Prosjektdeltakere er Torgeir Gilje Lid, Eivind Meland (UiB), Kirsti Malterud, Geir Egil Eide (UiB/Helse Vest), Sverre Nesvåg (KORFOR, Helse Vest). Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forskningsfond

Seksuell orientering og levekår

Prosjektet besto i kartlegge levekår for lesbiske, homofile og bifile (lhb-personer) i Norge, dessuten kartlegge holdninger i befolkningen til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (lhbt-personer). Dette ble gjort gjennom følgende delprosjekter som utgjør egne kapitler i rapporten *Seksuell orientering og levekår.:*

- Levekår for lesbiske, homofile og bifile i Norge. Nasjonal spørreundersøkelse
- Holdninger til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2008-2013. Nasjonal spørreundersøkelse
- I skapet anno 2012- en kvalitativ studie om situasjoner der lesbiske, homofile og bifile i Norge skjuler sin seksuelle orientering
- Skeive historier. Et dokumentasjonsprosjekt om skeive liv

I tillegg har vi gjennomgått og oppsummert forskningslitteraturen nasjonalt og internasjonalt om levekår for lhb-personer og om holdninger til lhbt-personer.

Prosjektleder er Norman Andersen. Andre prosjektdeltakere er Kirsti Malterud, Tone Hellesund (Rokkan-senteret/UiB), Merethe Giertsen (Høgskolen i Finnmark, fram til 1.5.2012), Hilde Slåtten (UiB) Mari Bjørkman (AFE Oslo, fra høst 2012). Prosjektet finansieres av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet.

Helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge

Som oppfølging av Regjeringens handlingsplan om bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (tatt initiativ til en undersøkelse for å styrke kunnskapsgrunnlaget om helse blant lesbiske og bifile kvinner (LB-kvinner). Prosjektet omfattet følgende problemstillinger: Hva sier foreliggende forskning om helse blant lesbiske og bifile kvinner? Er det forskjeller mellom lesbiske og bifile kvinner sammenliknet med heterofile kvinner i Norge med hensyn til åpenhet og forhold til egen seksuell orientering, selvvurdert helse og funksjonsnivå, psykisk helse (inkludert selvmordsatferd), seksuelt overførbare infeksjoner, forebyggende masseundersøkelser mot kreft, helsetjenester – bruk og erfaringer samt helsevaner? Kan vi identifisere spesielle undergrupper blant lesbiske og bifile som er særlig utsatt? Hvordan kan eventuelle ulikheter i helse blant lesbiske og bifile kvinner sammenliknet med heterofile kvinner i Norge forklares? Hva slags tiltak kan bidra til bedre helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge?

Prosjektet bygger på tre ulike datakilder: Litteraturgjennomgang, sammenfatning og videre analyser av relevante helsedata fra spørreundersøkelsen om levekår

i 2013 og data fra en ny kvalitativ studie om lesbiske og celleprøve. Sluttapport ble levert i desember 2014.

Prosjektleder: Kirsti Malterud, medarbeider: Norman Anderssen

Publikasjoner i 2014:
Malterud K, **Anderssen** N. Helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge. Bergen: Uni Research Helse, 2014. https://bora.uib.no/handle/1956/9307.

Malterud K, **Anderssen** N, Brurberg KG, **Rortveit** G. Mortality rates for same-sex married individuals compared with opposite-sex married individuals – potential analytical problems. Letter to the editor. Int. J. Epidemiol. first published online December 30, 2014 doi:10.1093/ije/dyu243

Kvinnehelse blant innvandrere og norskfødte kvinner

Flere innvandrere fra ikke-vestlige land gjennomgår provosert abort enn norskfødte kvinner. Basert på nasjonale registre har vi sammenlignet bruk av hormonell prevensjon blant innvandrerkvinner og norskfødte kvinner. Resultatene viste at kvinner fra Øst-Europa, Asia og Afrika brukte minst av slike prevensjonsmidler, særlig de yngste kvinnene. En artikkel er publisert.

Prosjektdeltakere er Sabine Ruths, Esperanza Diaz (Prosjektleder, UiB) og Gry Omland.

Publikasjon i 2014:
Omland G, **Ruths S**, Diaz E. Use of hormonal contraceptives among immigrant and native women in Norway: Data from the Norwegian Prescription Database. BJOG 2014;121:1221-8.

Inkontinens og livmorfremfall blant kvinner i Etiopia

Dette er en medisinsk-antropologisk studie i samarbeid med forskere ved University of Gondar, Etiopia og Universitetet i Bergen. Vi undersøker etiopiske kvinners erfaringer med inkontinens og livmorfremfall. Vi vet svært lite om kvinners erfaringer i afrikanske land. Feltarbeid pågår.
I Norge arbeider vi med studier på disse tilstandene med utgangspunkt i store befolkningsundersøkelser.

Prosjektdeltakere er Guri Rørtveit, Janne Gjerde, Astrid Blystad (UiB), Yigzaw Kebede (University of Gondar), Mulu Mulatu (University of Gondar), Torvid Kiserud (UiB/Helse Vest), Mulat Adefris (University of Gondar). Prosjektet finansieres av Helse Vest og Nordisk urogynekologisk arbeidsgruppe (NUGA) og UiB.

Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser

Som ledd i Samhandlingsreformen skal det innen 2016 opprettes øyeblikkelig hjelp døgnplasser (KAD) i alle kommuner. Forskningsmessig evaluering er viktig når slike store, nye tiltak settes i verk. På dette feltet har AFE Bergen to prosjekter; et i samarbeid med Eigersund kommune og et i samarbeid med Bergen kommune.

Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser – en økonomisk ulv i kvalitetsbehandlede fåreklær?

Vi gjennomfører en observasjonsstudie som belyser pasientforløp og behandlingskvalitet i det nye behandlingstilbud. Studiepopulasjon er alle pasienter innlagt i 2 KAD-senger i en Vestlandskommune perioden fra mars 2013 til mars 2014. Demografiske data, komorbiditet, diagnose ved inn- og utskrivelse, utredning, behandling, omsorgsnivå, og eventuelle uheldige forløp under innleggelsen ble ekstrahert fra elektronisk pasientjournal.

Leder for prosjektet er Sabine Ruths. Andre prosjektdeltaker er Heidi Nilsen og Steinar Hunskår. Allmennpraktikerstipend finansierer prosjektet.

Kommunalt øyeblikkelig hjelp døgnopphold i Bergen kommune. En kartleggingsstudie

Bergen kommune har bedt AFE Bergen om forskningsmessig hjelp til å kartlegge antallet pasienter som kan være aktuelle for for et kommunalt døgnopphold og deres medisinske og pleiemessige behov. Pasientene inkluderes av behandlende fastleger, legevaktleger og sykehjemsvaktleger i løpet av en uke, og studien skal gjennomføres i april 2015.

AFE-deltakere i denne studien er Guri Rørtveit, Kristian Simonsen og Sabine Ruths.

Medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS)

MUPS i norsk allmennpraksis - Forandring av helseplager over tid

Prosjektet gjelder pasienter med uspesifikke helseplager (MUPS), oppfølging over flere år, og er del av et større prosjekt som utgår fra Uni Research Helse. De fleste som oppsøker fastlegen sin har uspesifikke helseplager, det vil si symptomer og plager som ikke nødvendigvis er forårsaket av en spesiell sykdom. Det kan være smerter, tretthet, nummenhet og prikking i huden, svimmelhet etc. Som regel er disse plagene raskt avklart på fastlegekontoret, og går over av seg selv i løpet av kort tid.

Noen ganger vedvarer plagene over lang tid, og til tross for adekvat utredning finner man fortsatt ingen spesiell årsak til disse. Noen ganger fører slike plager også til vanskeligheter med å utføre daglige aktiviteter hjemme og i fritid og på jobb. Dette kalles ofte *medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS).*

I dette prosjektet følger vi pasienter med slike uspesifikke helseplager over flere år, for å se hvordan slike helseplager utvikler seg over tid. Blir man verre, eller går plagene over til slutt, eller ender de opp i sykdommer som lar seg påvise? Klarer pasientene seg i arbeidslivet, eller blir de langtidssykmeldte og uføre? Får de tilstrekkelig hjelp hos fastlegen, eller blir det mange utredninger i spesialisthelsetjenesten, eller oppsøker de alternative behandlere mer enn andre?

Rekruttering av pasienter pågår fortløpende, mens de først inkluderte i studien i 2015 vil få henvendelse fra prosjektet om 2-års data. Både ved inklusjon og etter to og fem år, får pasientene brev med spørreskjema og blir bedt om å kontakte sin fastlege for blodprøver. Legen vil honoreres direkte fra prosjektet for dette. Pasienter som ønsker å delta, kan ta kontakt med AFE i Bergen direkte.

Prosjektleder er Erik L Werner. Prosjektet finansieres av Helsedirektoratet.

Pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) og sykefravær

Pasienter med langvarige og funksjonsnedsettende helseplager som mangler tilsvarende objektive funn, betegnes på ulike måter i hverdagsomtale, litteratur og forskning. I dette prosjektet bruker vi begrepet medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS). Lidelser som fibromyalgi, kroniske ryggsmerter, irritabel tarmsyndrom og kronisk utmattelsesyndrom kommer innunder dette begrepet.

Allmennlegene har en viktig, men ofte utfordrende rolle, ovenfor pasienter med MUPS, blant annet i forhold til sykmelding/arbeidsevnevurdering. Dette prosjektet har hatt til formål å utvikle kunnskap om MUPS og sykefravær. Prosjektet ble avsluttet i 2014 og besto av tre deler:

1. En systematisk oversiktsartikkel om MUPS og sykefravær, publisert i 2012.
2. En fokus gruppe studier der langtidssykmeldte pasienter med MUPS har delt om sine erfaringer om hvilke faktorer som kan være med på å forhindre ytterligere utstøting av arbeidslivet. Denne studien ble publisert i 2013.
3. En pågående kartlegging av pasienter med MUPS hvor alle fastleger i Vest Agder (N=160) er invitert til å delta. Formålet er å beskrive prevalens, symptomdistribusjon, samt status for arbeidsdeltakelse. Denne studien ble publisert i 2014.
4. Prosjektleder Erik L Werner. Andre prosjektdeltakerer er Kirsti Malterud og Aase Aamland. Prosjektet finansieres av Allmennmedisinsk forskningsfond.

COPE-studien (Cognitive Patient Education trial)

En intervensjonsstudie av en ny kognitivt basert behandlingsmodell for subakutte ryggplager i primærhelsetjenesten. I samarbeid med FORMI, Bevegelsesdivisjonen, Oslo Universitetssykehus, Ullevål. Leger og fysioterapeuter i primærhelsetjenesten har gjennomgått egen opplæring for å gjennomføre en spesifikk behandling for sine ryggpasienter i egen praksis. Behandlingen tar utgangspunkt i Lorimer Moseleys ”intensive neurophysiology education”, som innebærer en opplæring av pasienten til å forstå smertefysiologiske prinsipper og mekanismer. Gjennom slik kunnskap vil

plagene avdramatiseres, tolkes riktigere og kjennes mindre intense. Akutte ryggsmerter vil normalt være selvtilhelende i løpet av 4-6 uker, og uspesifikke ryggsmerter som vedvarer etter denne perioden vil ofte ikke ha et biologisk substrat, men opprettholdes som en smerteopplevelse på grunnlag av frykt, forventninger, tidligere episoder og sensitiviseringsmekanismer. 10 leger og 10 fysioterapeuter har gjennomgått opplæringen og utgjør intervensjonsgruppe, mens like mange behandlere utgjør kontrollgruppe. Pasientene har aktuell sykdomsvarighet 4 uker -12 måneder, og møter sin lege/ fysioterapeut ukentlig inntil fire uker for å gjennomføre behandlingen etter en fastsatt manual. Funksjon, sykefravær, smerte, pasienttilfredshet og kostnadsanalyse er hovedeffektmål. Pasientrekrutteringen ble avsluttet i desember 2012 med totalt 218 inkluderte pasienter. Prosjektet er avsluttet, og publisering forventes i 2015. Prosjektet fikk i 2011 innvilget prosjektstøtte fra Norges Forskningsråd og har knyttet til seg en ph.d.-kandidat.

Prosjektleder er Erik L Werner. Andre deltakere er Ida Løchting, Margreth Grotle, Kjersti Storheim (alle: FORMI) Finansiering av NFR, Legeforeningen, FORMI, Bevegelsesdivisjonen, Oslo Universitetssykehus, Ullevål.

Subjektive helseplager – en internasjonal sammenligning av legenes behandling

I studien Reasons for Sick Leave (Uni Research Helse / AFE) ble allmennlegers vurdering av diagnostikk og arbeidskapasitet hos pasienter med subjektive helseplager studert i Norge, Sverige og Danmark *(Mæland S. et al)*. Det samme studiematerialet er oversatt til fransk og tilsvarende studie ble i april 2013 gjennomført blant 50 allmennleger i to franske byer. Legene fikk se ni autentiske (norske) pasienthistorier på video, og ble deretter bedt om å føre opp inntil tre diagnoser hos pasienten og gi en vurdering av hvorvidt pasienten burde sykmeldes eller ikke. Materialet er analysert, men publisering avventer resultater også fra Nederland. Prosjektet vil i 2015 bli gjennomført også i Nederland, med arbeidsmedisinere som deltagere. I Nederland er det arbeidsmedisinere tilknyttet bedriften, og ikke pasientens fastlege, som gjennomfører vurdering av sykmelding. Denne sammenligningen vil kunne gi svar på om legens tilknytning til hhv pasient og arbeidsgiver påvirker bedømmingen.

Prosjektleder er Erik L Werner. Andre deltakere er Jean-Paul Canevet, Cédric Rat, Rémy Senand (alle: Dep Médecine Générale, Université de Nantes, France): Prosjektet finansieres av Sécurité Social, France.

Smittsomme sykdommer

Influensa i allmennpraksis

Første delprosjekt (Fastflu-studien) var en pasientundersøkelse om forløp, risikofaktorer og forekomst av komplikasjoner i forbindelse med influensa-pandemien med A/H1N1-viruset høsten 2009/vinteren 2010. Hoveddelen av studien var en spørreskjemaundersøkelse som gikk ut til pasienter 2-4 uker etter gjennomgått influensa via fastleger i fem kommuner i Hordaland. Dette delprosjektet er nå avsluttet. Det er publisert to artikler fra dette delprosjektet; en i Tidsskrift for Den norske legeforening og en i Family Practice.

Andre delprosjekt: Dette er et samarbeidsprosjekt mellom AFE Bergen og Nklm, der vi undersøkte primærlegetjenestens håndtering og tilpasninger under influensapandemien i 2009. Vi brukte informasjonen i legeregningskortene fra fastlegepraksis og kommunale legevakter. Dette delprosjektet er nå avsluttet. Det er publisert to artikler fra dette delprosjektet.

Publikasjon 2014:
Simonsen KA, Hunskaar S, Sandvik H, **Rørtveit G**. Primary care utilization among patients with influenza during the 2009 pandemic. Does risk for severe influenza disease or prior contact with the general practitioner have any influence? Fam Pract 2014;32:56-61.

Prosjektleder og hovedveileder er Guri Rørtveit. Andre prosjektdeltakere er Steinar Hunskår (biveileder, Nasjonalt kompetansesenter for legevaktsmedisin (Nklm)), Hogne Sandvik (Nklm) og Kristian A. Simonsen.. Finansieres av UiB. Tidligere Norsk forening for allmennmedisin v/ AFU, AMFF og Helsedirektoratet.

Giardia-epidemien i Bergen

Høsten 2004 ble minst 2500 personer i Bergen rammet av magesyke forårsaket av parasitten *Giardia lamblia*. Smitten skyldtes forurensing av Svartediket som forsyner sentrale deler av Bergen med drikkevann. Vi er involvert i flere studier, og har publisert ni artikler og en doktorgrads-avhandling etter epidemien. Vi har undersøkt

hvordan sykdomsutviklingen var under selve utbruddet, og i hvilken grad pasientene har hatt vedvarende plager i etterkant. Datagrunnlaget er utvidet med informasjon fra trygderegistre og kartlegging av plager over en lengre periode etter utbruddet. Det er innhentet data fra forskjellige tidspunkt inntil 6 år etter utbruddet, og vi foretar en ny datainnsamling 10 år etter. Kobling av data innhentet tre år etter utbruddet med sykemeldings- og uføredata er grunnlaget for et postdoktor prosjekt som finansieres av Norges forskningsråd: «Irritable bowel syndrome and chronic fatigue following infection with Giardia lamblia. Premorbid factors and long-term consequences.»
Studiene gjøres i samarbeid med Institutt for global helse og samfunnsmedisin og Klinisk institutt 2 ved UiB, og med Haukeland Universitetssykehus.
Prosjekleder er Guri Rørtveit. Andre prosjektdeltakere er Knut-Arne Wensaas, Sverre Litleskare, Nina
Langeland (UiB), Gunnhild Hunskår (UiB), Kristine Mørch (Haukeland universitetssjukehus), Kurt Hanevik (UiB), Geir Egil Eide (UiB), Sturla Gjesdal (UiB), Stein Atle Lie (UiB), Robert Persson, Bjørn Bjorvatn (UiB). Prosjektet finansieres av AMFF, Bergen kommune og Norges Forskningsråd.

Impetigo i allmennpraksis – en oppfølgingsstudie

Brennkopper (impetigo) er en vanlig infeksjonssykdom i huden. Man vet lite om forekomsten i befolkninger over tid. De første år etter år 2000 var det en oppblomstring av impetigo i Skandinavia og De britiske øyer, med bakgrunn i en spesiell klon av bakterie-arten gule stafylokker. Denne klonen hadde som kjennetegn at den var resistent for et vanlig brukt antibiotikum for hudlidelser, fusidin. Vi har etablert en langsgående studie i samarbeid med kommunelegetjenesten i Austevoll, en øygruppe med nesten 4500 mennesker. Vi har studert forekomsten av brennkopper i Austevoll, og vi har spesielt fulgt utbredelsen av fusidin-resistente gule stafylokokker. De siste årene har vi lagt til en genteknologisk undersøkelse av bakteriene, slik at vi følger bakteriestammen over tid. Hyppigheten av impetigo-tilfeller har gått ned i løpet av studieperioden, og impetigo-klonen av gule stafylokokker er også blitt mindre hyppig etter hvert. Rekruttering av pasienter ble avsluttet ved nyttår 2013. Den siste av totalt fire artikler i dette prosjektet ble publisert i 2014.

Prosjektdeltakere er Sverre Rørtveit, Guri Rørtveit, Nina Langeland (UiB), Dag Harald Skutla (Haukeland Universitetssjukehus). Prosjektet finansieres av AMFF, NORM.

Publikasjoner i 2014:
Rørtveit S, Skutlaberg DH, Langeland N, **Rortveit G**. The decline of the impetigo epidemic caused by the epidemic European fusidic acid-resistant impetigo clone. An 11.5-year population –based study from Norway. Scand J Infect Dis 2014;46:832-7.

Andre prosjekter

Nasjonal forskerskole i allmennmedisin (NAFALM)

Nasjonal forskerskole i allmennmedisin har som mål å heve kvaliteten på den allmennmedisinske forskningen i Norge. Den er et supplement til den allerede eksisterende ph.d-utdanningen ved de medisinske fakultetene i Norge, og vil gi forskerutdanning spesielt rettet mot det allmennmedisinske fagfeltet I tillegg til å tilby kurs som kan inngå i de frie poengene i ph.d-programmet, vil skolen legge vekt på nettverksbygging både for studenter og for veiledere. Dette skjer blant annet gjennom samlinger, nettbaserte møter og støtte til utvekslings- opphold ved utenlandske universiteter. Årets forskerskoleseminar fant sted på Sundvolden fra onsdag 24. til fredag 26. september. Forskerskolen er et samarbeid mellom Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Uni Research Helse, NTNU og Universitetet i Tromsø. Forskerskolen ble opprettet i 2013 og er finansiert av Norges forskningsråd frem til 2020. Et nytt kull studenter er i gang med sitt treårige forskerskoleløp. Denne gangen ble det tatt opp 19 studenter. Kullet består av leger, sykepleiere, farmasøyter og en sosialantropolog. AFE Bergen har flere ph.d.-kandidater som er opptatt i forskerskolen.

Elin Olaug Rosvold (UiO) er leder og Sabine Ruths er koordinator i Bergen. Finansieres av Norges Forskningsråd.

Forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten

Dette er et utredningsarbeid om en infrastruktur som skal understøtte praksisnær forskning i allmennmedisin og tannhelsetjenesten. Styringsgruppen fikk i desember 2012 i oppdrag fra Helsedirektoratet å starte et arbeid for å utrede grunnlag for å opprette forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten etter modell fra forskningsnettverk i utlandet. Styringsgruppen nedsatte to arbeidsgrupper, en i allmennmedisin og en i tannhelse. Etter et omfattende utredningsarbeid i 2013, ble prosjektet videreutviklet som en søknad til Norges forskningsråd (Infrastruktur-programmet) i oktober 2014, der vi søkte om 180 millioner kroner for en prosjektperiode på 5 år. Vi går her inn for et integrert nettverk mellom de to tjenestene, med tre regionale nettverk og en koordinerende enhet. I mai 2014 arrangerte vi i samarbeid med Helsedirektoratet et møte med internasjonale deltakere og foredragsholdere (bilder). Arbeidet for å opprette forskningsnettverk i de to tjenestene er et svar på dagens og morgendagens utfordringer når det gjelder utvikling av kunnskap for primærhelsetjenesten og tannhelsetjenesten.

Prosjektleder Guri Rørtveit, Ivar Espelid (TkNN, UiO), Jørund Straand (AFE Oslo/UiO),
Kristin Klock (UiB). Prosjektet er delvis finansiert av Helsedirektoratet.

Publikasjon i 2014:
Rortveit G. Research networks in primary care: An answer to the call of better clinical research. Scand J Prim Health Care 2014;32:107-9.

Nettverksmøte 22.05.2014 - arrangører og foredragsholdere. Fra venstre: Kristin Klock (UiB), Ruud Stam (Nederland), Thomas Lamont (Skottland), Guri Rørtveit (AFE Bergen), Ivar Espelid (UiO), Jørund Straand (AFE Oslo), Frank Sullivan (Canada), Jon-Torgeir Lunke (Helsedirektoratet)

Publikasjoner AFE Bergen 2014

Vitenskapelige artikler i fagfellevurderte tidsskrift

1. **Aamland A**, **Malterud K**, **Werner EL**. Patients with persistent medically unexplained physical symptoms: a descriptive study from Norwegian general practice. BMC Fam Pract 2014;15:107.
2. Bakken MS, Engeland A, Engesæter LB, Ranhoff AH, Hunskaar S, **Ruths S**. Risk of hip fracture among older people using anxiolytic and hypnotic drugs: a nationwide prospective cohort study. Eur J Clin Pharmacol 2014;70:873-80.
3. Brurberg KG, Fønhus MS, Larun L, FLottorp SA, **Malterud K**. Case definitions for Chronic Fatique Syndrome/Myalgic Encephalomyelitis (CFS/ME) – A systematic review. BMJ Open 2014;4:e003973. doi:10.1136/bmjopen-2013-003973
4. Burton C, Lucassen P, **Aamland A**, Hartman TO. Explaining symptoms after negative tests: towards a rational explanation. J R Soc Med 2014 [Epub ahead of print].
5. **Fosse A**, **Scahufel MA**, **Ruths S**, **Malterud K**. End-of-life experiences among nursing home patients and their relatives – a synthesis of qualitive studies. Patients Educ Couns 2014;97:3-9.
6. Guassora AD, Reventlow S, **Malterud K**. Shame, honor, and responsibility in clinical dialog about lifestyle issues: A qualitative study about patients` presentations of self. Patient Educ Couns 2014 [Epub ahead of print].
7. Guarnieri MJ, Diaz JV, Basu C, Diaz A, Pope D, Smith KR, **Smith-Sivertsen T,** Bruce N, Solomon C, McCracken J, Balmes JR. Effects of woodsmoke exposure on airway inflammation in rural Guatemalan women. PLoS ONE 2014;9:e88455. doi:10.1371/journal.pone.0088455.
8. **Gullbrå F**, **Smith-Sivertsen T**, **Rortveit G**, **Anderssen N**, Hafting M. To give the invisible child priority: children as next of kin in general practice. A qualitative study among general practitioners. Scand J Prim Health Care 2014;32:17-23.
9. Hanevik K, **Wensaas KA**, **Rortveit G**, Eide GE, Mørch K, Langeland N. Irritabel bowel syndrome and chronic fatigue six years after Giardia infection: a controlled prospective cohort study. Clin Infect Dis 2014;59:1394-400.
10. **Jansen K, Schaufel MA, Ruths S.** Drug treatment at the end of life – an epidemiologic study in nursing homes. Scand J Prim Health Care 2014;32:187-92.
11. Løchting I, Grotle M, Storheim K, **Werner EL**, Garratt A. Individualized quality of life in patients with low back pain: Reliability and validity of the Patient Generated Index. J Rehabil Med 2014;46:781-7.
12. Omland G, **Ruths S**, Diaz E. Use of hormonal contraceptives among immigrant and native women in Norway: data from the Norwegian Prescription Database. BJOG 2014;121:1221-8.
13. Pope D, Diaz E, **Smith-Sivertsen T**, Lie RT, Bakke P, Balmes JR, Smith KR, Bruce NG. Associations of Respiratory Symptoms and Lung Function with Measured Carbon Monoxide Concentrations among Nonsmoking Women Exposed to Household Air Pollution: The RESPIRE Trial, Guatemala. Environ Health Perspect. 2014 [Epub ahead of print]
14. Ree E, Harris A, Indahl A, Tveito TH, **Malterud K**. How can a brief intervention contribute to coping with back pain? A focus group study about participants` experiences. Scand J Public Health 2014 [Epub ahead of print].
15. Rothing M, **Malterud K**, Frich JC. Caregiver roles in families affected by Huntington's disease: a qualitative interview study. Scand J Caring Sci. 2014;28:700-5.
16. **Rørtveit G**, Hannestad YS. Sammenheng mellom forløsningsmetode og bekkenbunnssvikt – kan keisersnitt forebygge? Oversiktsartikkel. Tidsskr Nor Legeforen 2014; 134:1848-52.
17. Rørtveit S, Skutlaberg DH, Langeland N, **Rortveit G**. The decline of the impetigo epidemic caused by the epidemic European fusidic acid-resistant impetigo clone: an 11.5-year population-based incidence study from a community in Western Norway. Scand J Infect Dis 2014;46:832-7.
18. **Simonsen KA**, Hunskaar S, Sandvik H, **Rortveit G**. Primary care utilization among patients with influenza during the 2009 pandemic. Does risk for severe influenza disease or prior contact with the general practitioner have any influence? Fam Pract 2014;32:56-61.

Andre publikasjoner (lederartikler, bøker, rapporter, kronikker etc.)

- Aavitsland P, Berild D, Emmert A, Horn MA, **Rørtveit G.** Vitenskapelighet og forsvarlighet. Tidsskr Nor Legeforen 2014;134:138-139.
- Bakken MS, **Ruths S**, Ranhoff AH, Spigset O, Langørgen A, Granås AG. Oversettelse av START og STOPP 2 til norsk. Norsk elektronisk legehåndbok (NEL) 15.12.2014.
- **Lid TG.** Snakk litt med fastlegen, du! Kronikk i Klassekampen, 2.april 2014.
- **Lid TG**, Nesvåg S, Meland E: "When General Practitioners talk about alcohol: Exploring facilitating and hampering factors for pragmatic case finding". Akseptert for publisering i Scandinavian Journal for Public Health.
- **Malterud K**. En allmennmedisinsk vekkelsespredikant. I Fugelli P. En lesebok.
- Tekster i utvalg 1969-2014. Oslo: Universitetsforlaget, 105-13.
- **Malterud K**, **Anderssen N**. Helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge. Bergen: Uni Research helse, 2014. **Helse blant lesbiske og bifile kvinner i Norge.**
- https://bora.uib.no/handle/1956/9307.
- **Malterud K**, **Anderssen N**, Brurberg KG, **Rortveit G**. Mortality rates for same-sex married individuals compared with opposite-sex married individuals – potential analytical problems. Letter to the editor. Int J Epidemiol 2014 [Epub ahead of print] doi:10.1093/ije/dyu243
- **Rortveit G**. Research networks in primary care: An answer to the call of better clinical research. Scand J Prim Health Care 2014;32:107-9.
- **Ruths S**, Bakken MS. Adekvat legemiddelbehandling i sykehjem. Norsk elektronisk legehåndbok (NEL) 4.11.2014.
- **Wensaas K-A.** Tracking functional GI-disorders - getting lost on the streets of Rome. Eurodigest 2014;1:18-9.

Foredrag på konferanser, kurs og andre sammenhenger

Aase Aamland

- Innlandskongressen for helseforskning: 9. – 10 . septemember 2014, Hamar: "State of the art"– foredrag: "Hva vet vi om medisinske uforklarte helseplager i dag?"
- 20-års jubileumsseminar Primærmedisinsk forskergruppe Agder 24. – torsdag 25. september 2014, Arendal: "Medisinsk Uforklarte Plager og Symptomer (MUPS)"
- Emnekurs Primærmedisinsk uke 2014, Oslo: "Pasienter med MUPS – hva gjør vi?" Kursleder og innledningsforedrag : "Hva vet vi om MUPS i dag?"
- Presentasjons av "En kartleggingsstudie av MUPS i norsk allmennpraksis" på forskningsdagen under Primærmedisinsk uke 2014
- Forum: "New research approaches to medically unexplained symptoms" sammen med internasjonale forskere på NAPCRG Annual Meeting, USA, 2014

Norman Andersen

- Anderssen, N. (2014): «Levkår blant bifile». Presentasjon ved Institutt for samfunnspsykologi sin årlige konferanse, Universitetet i Bergen, 12. des. 2014.
- Anderssen, N. (2014) «Seksuell orientering og levekår». Foredrag ved UiBs likestillingskonferanse, 5. des. 2014.
- Anderssen, N. (2014). «Uni Research Helse sin levekårsundersøkelse: Metodiske veivalg». Åpningsforedrag ved forskerverksted om seksuell orientering og levekår, LHBT-senteret, 23.10.14.
- Anderssen, N. (2014): «Levekår blant bifile». Foredrag ved nasjonalt møte i Rosa kompetanse, Fevik/Grimstad, 23.sept, 2014
- Deltaker ved ekspertpanel i dagsseminar om indikatorer på marginalisering. 10.des. 2014, arrangert av BUFdir, LHBT-senteret, Oslo

Anette Fosse

- Nasjonal konferanse for alders- og sykehjemsmedisin, Bergen 110314: Døden i sykehjem – hva ønsker pasienter og pårørende?
- Nasjonal konferanse for distriktsmedisin, Saltstraumen 130614: Forskning i sykehjem og

distrikt – gleder og utfordringer.
- WONCA Europe, Lisboa 050714: End-of-life expectations and experiences among nursing home patients and their relatives – a synthesis of qualitative studies.
- Uni Health Research, Solstrand 260814: Turnuslegers møte med døden i sykehjem – en fokusgruppestudie.
- Termik Rana Konferanse for frivillige, Mo i Rana 250914: Pasienters og pårørendes ønsker og forventninger ved livets slutt - fra erfaring og forskning.
- Primærmedisinsk uke 2014, Oslo:
- - Kursleder og foredragsholder på kurset «Livets slutt i sykehjem» 20.-21.10.14: Livets slutt i sykehjem – hva ønsker pasienter og pårørende?
- - Presentasjon på Forskningsdagen 23.10.14: Turnuslegers møte med døden i sykehjem – en fokusgruppestudie.
- Grunnkurs D for spesialistutdanningen i allmennmedisin, Bodø 171114: Kursleder og foredragsholder om forskning i allmennmedisin, kvalitative metoder, eget prosjekt.

Frøydis Gullbrå

- Forelesning (45 min) om barn som pårørende, Bærum Sykehus. Samarb mellom kommunehelseteneste og helseforetak. 26.febr 2014
- Innlegg (30 min) om barn som pårørende i møte med fastlegen. Fagmøte ved BUP Voss, 7.mai 2014
- Burdened children as next of kin and the general practitioner The perspective from children living with ill parents. A qualitative study. Oral presentation at 19th Wonca Europe Conference, 2-5 July 2014, Lisboa, Portugal
- The general practitioner and children as next of kin. Innlegg 45 min på forskermøte ved Primary Care Research Unit, University of Melbourne. 8. oktober 2014
- The general practitioner and children as next of kin. Innlegg 45 min på heildagsmøte forskermøte (COPMI) ved Monach University, Melbourne. 13.oktober 2014
- Innlegg og diskusjon på forskningsmøtet, IGS UiB, 5.nov 2014 Delprosjekt 2, «Fokusgruppeintervju av barn med sjuke foreldre. Korleis tenkjer dei at fastlegen kan bidra»..
- Fastlegen i møte med barn som pårørande. Innlegg (30 min) og diskusjon. Invitert til veiledningsgruppe for allmenlegar på Voss 9. des 2014.

Frøydis Gullbrå presenterer på Wonca Europe.

Kristina Riis Iden

- Presentasjon på den 19. WONCA Europe Conference i Lisboa Juli 2-5, 2014. Sadness as perceived by nursing home patients".
- Presentasjon på nasjonal konferanse for alders og sykehjemsmedisin, Bergen 11. Mars 2014: "Sykehjemmet som arena for fagutvikling og forskning", med foredraget: Sykehjempasienters tanker om egen tristhet
- Undervisning PsykIT 26/8-2014. Depresjonsbehandling i sykehjem
- Uni Health Research, Solstrand 27. August 2014: Sykehjemspasienters egne tanker om tristhet
- Forelesning Grunnkurs D Sola Strandhotell 1. september 2014: Kvalitative forskningsmetoder.
- Forelesning Grunnkurs D Sola Strandhotell 2. september 2014. Mitt ph.d.prosjekt: depresjon i sykehjem
- Undervisning på emnekurs i sykehjemsmedisin Stavanger, 16. september 2014.: Depresjon og demens. Hva er god praksis? Hva er godt nok?
- Undervisning Tasta sykehjem, Stavanger 8.oktober-2014: Depresjon hos sykehjemspasienten.
- Delforfatter på abstract "Limiting the medicalization of sadness in old age. A conceptual framework to distinguish between meaningful sadness and counterproductive depression among the old." Stefan Hjörleifsson1, Kristina Iden2, Sabine Ruths2 ,, som ble presentert på Preventing Overdiagnosis Conference, Oxford, UK, 15-17. september 2014

Svein Reidar Kjosavik

- Foredrag
- «Førerkort og legemidler». Takeda Nycomed Update, seminar i Oslo 31.1.2014
- «Promille og propille er like ille». Om legemidler og vurdering av krav til førerkort
- Trygg Trafikk sin konferanse i Stavanger 12.3.2014 : Førerkort- en menneskerett? Trafikksikkerhet i et samfunnsperspektiv
-
- Forskeropphold
- Høst 2014 vært gjesteforsker ved "Quality Use of Medicines and Pharmacy Research Centre", School of Pharmacy and Medical Sciences, Sansom Institute, University of South Australia i Adelaide, og "The Veterans' Medicines Advice and Therapeutics Education Services program" i Adelaide i Australia

Torgeir Gilje Lid

- Bedre tiltak ved alkoholrelaterte helseproblemer. NFR konferanse om psykisk helse og rusmiddelforskning. Sammen om fremtidens forskning! 3.-5.feb 2014
- Delprosjekt 3, «Å snakke om alkohol – en utforsking av hemmende og fremmende faktorer for pragmatisk case-finding», fremlegging og diskusjon på forskningsmøtet, IGS UiB, 3.sep 2014
- Delprosjekt 2, «Kan data fra elektronisk pasientjournal brukes for å fange opp mulig alkoholrelatert helseproblem tidligere?», fremlegging og diskusjon på forskningsmøtet, IGS UiB, 19.nov 2014
- «The GP-clinic as learning arena – with talks about alcohol as case», oral presentation på 19th Wonca Europe congress, 2.-5.juli 2014, Lisboa

Foredrag og kurs

- Undervisning 3 timer på Høgskolen i Stord og Haugesund, om alkoholrelaterte helseproblemer og sammensatte rusproblemer. Haugesund, 7.jan 2014
- «Forebygging av alkoholrelaterte helseproblemer – legesenteret som arena», foredrag på Center for alkoholbehandling, 21.jan 2014, Århus
- Grunnkurs A, Voss, 7.mars 2014. Fem undervisningstimer om tverrfaglig samarbeid
- Medansvarlig for Grunnkurs D, Sola, uke 36, 2014
- Foredragene «Kvalitet i kvalitativ forsknings» og «Alkoholrelaterte helseproblemer i allmennpraksis» på Grunnkurs D, Sola, 2. og 4.sept 2014
- Foredraget «Hvordan finner man de som drikker for mye?», på Grunnkurs C, Stavanger, 10.sep 2014.
- Undervisning om sosial ulikhet og helse, 4 timer sammen med prof Sturla Gjesdal og førsteamanuensis Øystein Hetlevik, UiB, 21.feb og 15.aug. 2014

Sverre Litleskare

- AFE-seminar Solstrand, 011014: "IBS and self-reported food intolerance in a population 3 years after a giardiasis-outbreak."
- SAMFORSK forskningsmøte, 221014: Fremlegging og diskusjon av mitt første prosjekt "IBS and self-reported food intolerance in a population 3 years after a giardiasis-outbreak."
- Grunnkurs D forskning for spesialistutdanningen i allmennmedisin, Bergen 291014: Foredrag om min vei inn i forskning og mitt første prosjekt "IBS and self-reported food intolerance in a population 3 years after a giardiasis-outbreak."

Kirsti Malterud

- Forskningsnettverk i tannhelsetjenesten og allmennmedisin - Rapporten sett med et kritisk blikk. AllmennTann-nettverket, Bergen 20.01.14.
- Qualitative research methods – why and how? Basic course in medical and health related research (MEDMET1), Det medisinsk-odontologiske fakultet, Universitetet i Bergen 04.03.14.
- Marginalitet I mote med helsetjenesten. Helse Øst kompetansesenter for helsetjenesteforskning/Ahus, Oslo 19.03.14.
- Kvalitative forskningsmetoder – hva og hvorfor? Phd-kurset "MEDKVAL1 – Kvalitative metoder i allmennmedisinsk forskning - innføringskurs", Nasjonal forskerskole i allmennmedisin, Bergen 24.03.14.
- Validitet. Phd-kurset "MEDKVAL1 – Kvalitative metoder i allmennmedisinsk forskning - innføringskurs", Nasjonal forskerskole i allmennmedisin, Bergen 25.03.14.
- Analysemetoder. Phd-kurset "MEDKVAL1 – Kvalitative metoder i allmennmedisinsk forskning - innføringskurs", Nasjonal forskerskole i allmennmedisin, Bergen 25.03.14.
- Refleksivitet. Phd-kurset "MEDKVAL1 –

Kvalitative metoder i allmennmedisinsk forskning - innføringskurs", Nasjonal forskerskole i allmennmedisin, Bergen 26.03.14.
- Qualitative research methods – why and how? CIH Research School Seminars/UiB, Bergen 02.04.14.
- Litteratursøk til metaetnografi. Uni Helse, dagsseminaret "Metaanalyse av kvalitative studier", Bergen 13.05.14.
- Noblit & Hare – metaetnografi. Uni Helse, dagsseminaret "Metaanalyse av kvalitative studier", Bergen 13.05.14.
- Praktisk gjennomføring av metaetnografi – utfordringer. Uni Helse, dagsseminaret "Metaanalyse av kvalitative studier", Bergen 13.05.14.
- Hvordan kan kvalitative forskningsmetoder bidra til utvikling av ny medisinsk kunnskap? Fagdag St. Olavs hospital/NTNU, Trondheim 05.06.14.
- Teoretiske perspektiver i kvalitative studier. Institutionen för folkhälsa och klinisk medicin. Umeå universitet, Sverige 08.09.14.
- Status og vitenskapsteoretiske forutsetninger. Uni Research Helse, dagsseminaret "Teoretiske perspektiver i kvalitative studier", Bergen 17.10.14.
- Ulike strategier for bruk av teoretiske perspektiver. Uni Research Helse, dagsseminaret "Teoretiske perspektiver i kvalitative studier", Bergen 17.10.14.
- Temaspesifikk teoretisk referanseramme. Uni Research Helse, dagsseminaret "Teoretiske perspektiver i kvalitative studier", Bergen 17.10.14.
- Focus groups. Methodological challenges and practicalities. Phd-kurset "The study of musical experiences: Data collection, interpretation and analysis". Grieg Research School, Universitetet i Bergen 27.11.14.
- Kvalitetskriterier i kvalitativ forskning. Kvalitetskriterier i kvalitativ forskning. Forskerskolen/Inst. for global helse og samfunnsmedisin, Universitetet i Bergen, Phd-kurset MEDKVFORSK – Kvalitative forskningsmetoder 29.11.2014

Sabine Ruths
- Bakken MS, Engeland A, Engesæter LB, Ranhoff AH, Hunskaar S, **Ruths S**. Risk of hip fracture among older people using anxiolytic and hypnotic drugs: a 6-year follow-up study based on nationwide registries. 22th Nordisk kongress i gerontologi, Gøteborg, juni 2014
- **Ruths S**, Bakken MS, Ranhoff AH, Hunskaar S, Engesæter L, Engeland A. Risk of hip fracture among older people using antihypertensive drugs. 19th WONCA Europe Conference, Lisbon, Portugal, juli 2014
- **Iden KR, Ruths S**, Hjørleifsson S. Sadness as perceived by nursing home patients. 19th WONCA Europe Conference, Lisbon, Portugal, juli 2014
- **Jansen K, Schaufel MA, Ruths S**. Drug prescribing for nursing home patients in their last days of life. 19th WONCA Europe Conference, Lisbon, Portugal, juli 2014
- **Fosse A, Schaufel MA, Ruths S, Malterud K**. Patients' and relatives' expectations and experiences regarding end-of-life in nursing homes – A meta-ethnography. 19th WONCA Europe Conference, Lisbon, Portugal, juli 2014
- Bakken MS, Engeland A, Engesæter LB, Ranhoff AH, Hunskaar S, **Ruths S**. Associations between hip fractures & psychotropic drugs. A nationwide prospective cohort study. 10th International Congress of the European Union Geriatric Medicine Society congress, Rotterdam, Nederland, September 2014
- **Nilsen H**, Hunskår S, **Ruths S**. Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser – en økonomisk ulv i kvalitetsbehandlede fåreklær? Forskningsdagen Primærmedisinsk uke, Oslo, oktober 2014
- **Fosse A, Ruths S, Malterud K, Schaufel MA**. Turnuslegers møte med døden i sykehjem – en fokusgruppestudie. Forskningsdagen, Primærmedisinsk uke, Oslo, oktober 2014.

Kurs
- Leder av Landskonferanse om sykehjemsmedisin, Bergen, mars 2014
- Kurskomite og forelesning om forskning i sykehjem. Kurs B-25998 Sykehjemsmedisinske utfordringer I, Bergen, april 2014
- Kursleder for Allmennmedisinsk forskningsformidling (MEDFORM), nasjonal forskerskole for allmennmedisin (NAFALM), Sundvolden, september 2014
- Leder av Forskningsdagen på Primærmedisinsk uke, Oslo, oktober 2014
- Kurskomite Nettverkssamlinger for sykehjemsleger på Vestlandet, Fylkeslegen 2014
- Legemidler og hoftebrudd. Møte med helseminister Bent Høie, Bergen, februar 2014

- Vestlandsrevyen. Reseptregisteret 10 år. Oslo, mai 2014
- BEDNURS and NORGEP. Enhancing the quality and safety of pharmacotherapy in old age". European Science Foundation, Exploratory workshop. Ghent, Belgium, juni 2014

Guri Rørtveit

- Forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten. Presentasjon under besøk av helseminister Bent Høie. AFE Bergen, 17. februar 2014
- Forskningsnettverk i allmennmedisin og tannhelsetjenesten. Innlegg på felles allmennmedisinsk universitetsmøte. Trondheim, 16. oktober 2014
- HelseOmsorg21 – hva nå? Innlegg på samling i Uni Helse, Solstrand 27. august 2014-
- The Norwegian process. Innlegg på internasjonalt møte i regi av nettverket "AllmennTann". Bergen, 22. mai 2014
- Forelesning om urininkontinens hos eldre. Kurs B-25998 Sykehjemsmedisinske utfordringer I, Bergen, april 2014
- Forelesning om allmennmedisinsk forskning. Grunnkurs D, spesialistutdanning i allmennmedisin. Bergen oktober 2014
- Forelesning om statistikk. Grunnkurs D, spesialistutdanning i allmennmedisin. Bergen oktober 2014
- Allmennmedisinsk forskningsnettverk. Innlegg på Forskningsenheden for Almen Praksis i København, 19. mars 2014
- Kunnskapssystemet. Rapport fra Arbeidsgruppen i HelseOmsorg21-prosessen. Innlegg på Topplederforum, Oslo 9. januar 2014
- **Rortveit G**, Rortveit S, Skutlaberg DH, Langeland N. The rise and fall of the impetigo epidemic. An 11.5-year prospective study from general practice in Norway. Oral presentation. 20th WONCA Europe Congress of General Practice, Lisbon, Portugal 2-5 July 2014
- *Wensaas K-A, Hanevik K, Langeland N, Eide GE, Morch K, Hausken T,* **Rortveit G**. Irritable bowel syndrome, functional dyspepsia and other gastrointestinal disorders in adults three years after acute giardiasis. Oral presentation. 20th WONCA Europe Congress of General Practice, Lisbon, Portugal 2-5 July 2014
- *Gullbrå F, Smith-Sivertsen T, Hafting M,* **Rortveit G,** *Anderssen N.* Burdened children as next of kin and the general practitioner The perspective from children living with ill parents. A qualitative study. Oral presentation. 20th WONCA Europe Congress of General Practice, Lisbon, Portugal 2-5 July 2014

Knut-Arne Wensaas

- Underviser medisinerstudenter ved Universitetet i Bergen i allmennmedisinsk hovedtermin
- Mentor for gruppe medisinerstudenter, del av mentorordningen til Norsk medisinerstudentforening
- Medlem av kurskomiteen og foredragsholder under grunnkurs D for spesialiteten i allmennmedisin, "Forskning i allmennmedisin"
- Langtidseffekter av Giardia-epidemien i Bergen. Presentasjon under besøk av helseminister Bent Høie. AFE Bergen, 17. februar 2014
- Functional GI disorders. Muntlig presentasjon. 3rd International meeting of Primary Care Gastroenterology, Venezia, Italia, 14. mars 2014
- Giardia-utbrudd med store konsekvenser for folkehelsen. Presentasjon under møte med Stortingets helse- og omsorgskomite, 27. mai 2014
- Hanevik K, Langeland N, Eide GE, Mørch K, Hausken T, Rortveit G. Irritable bowel syndrome, functional dyspepsia and other gastrointestinal disorders in adults three years after acute giardiasis. Muntlig presentasjon. 19th Wonca Europe Conference. Lisboa, Portugal, 2.-5. juli 2014

Erik L. Werner

- Millet C, Doussin L, Canevet J-P, Werner EL. Diagnostic and management challenges of subjective health complaints in general practice. Étude comparative internationale. Journée recherché en medicine générale du Grand Ouest, Nantes, France Feb 08 2014
- Werner EL. Key note lecture: Un petit mot de la recherche en médecine générale norvégienne. Journée recherché en medicine générale du Grand Ouest, Nantes, France Feb 08 2014
- Werner EL. Gir mer kunnskap bedre rygghelse? (invited speaker) Nakke- og ryggdagene, Bergen, 3. April 2014

- Werner EL, Mæland S, Canevet JP, Millet C, Doussin L, Eriksen HR. Physicians across European countries agree on sick leave decisions. WDPI 2014, The 3rd Scientific Conference on Work Disability Prevention and Integration. Toronto, Canada, Sept 29 2014
- Mæland S, Magnussen LH, Werner EL, Eriksen HR, Hensing G. Stakeholders assessment of patients on long term sickness absence. WDPI 2014, The 3rd Scientific Conference on Work Disability Prevention and Integration. Toronto, Canada, Sept 29 2014
- Werner EL. The Doctor's role in the Sick Listing Process. Lecture at The University of Ontario Institute of Technology, Toronto, Canada, Oct 1 2014

Tone Smith-Sivertsen

- Gullbrå F, Smith-Sivertsen T, Hafting M, Rortveit G, Anderssen A. Burdened children as next of kin and the general practitioner The perspective from children living with ill parents. A qualitative study. 19th Wonca Europe Conference, 2-5 July 2014, Lisboa, Portugal

Verv, kurskomitearbeid, nettverk og annet

Frøydis Gullbrå

Verv og nettverk

- Medlem av referansegruppe for praktisk kvalitetsarbeid. Norsk forening for allmennmedisin

Forskningssamarbeid, forskning på barn og unge:

- Medlem av forskningsgruppe i Bergen med tilknytta ekspertpanel frå Senter for Barnevernsforskning Uni Research Helse(Toril Havik), University og Copenhagen (Margareta Søderstrøm) og Universitetet i Nijmegen, Nederland (Karin van Doessum) Helse)
- Forskningsnettverket BarnsBeste
- Nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende. *Nordic Research Network on Children and Adolescents in General Practice* Nettverk av nordiske forskere med interesse for forskning på barn og unge i allmennpraksis. Etablert 2011.

Kristina Riis Iden

Verv

- Medlem av kurskomitéen grunnkurs D, forskning i allmennpraksis
- Vara til AFU
- Medlem i Allforsk; Allmennmedisinsk Forskergruppe i Stavanger

Svein Reidar Kjosavik

Verv og nettverk

- Styremedlem i Norsk forening for farmakoepidemiologi og medlem av
- kurskomiteen for Grunnkurs D, Forskning i Allmennmedisin, i Stavanger.
- Medlem i forskningsnettverket Reseptgruppen og i Forskningsgruppen
- for allmennmedisin i Stavanger
- Medlem i Allforsk; Allmennmedisinsk Forskergruppe i Stavanger

Torgeir Gilje Lid

Verv og nettverk

- Leder i Referansegruppe for rusmedisin i Norsk forening for allmennmedisin
- Medlem i arbeidsgruppe for utarbeidelse av nye retningslinjer for utredning og behandling av rusmiddelavhengighet, Helsedirektoratet

- Leder i valgkomiteen i Rogaland legeforening
- Veileder i allmennmedisin
- Medlem i Allforsk; Allmennmedisinsk Forskergruppe i Stavanger
- Utvikling av Nytorget legesenter som arena for tidlig intervensjon og samhandling, et samarbeid mellom Nytorget legesenter, Stavanger Medisinske Senter, Korfor og Avdeling Unge Voksne ved Psyk. divisjon, SUS

Deltakelse forskermøter:
- Forskermøtene i Bergen
- Nysgjerrigper, Korfor

Sverre Litleskare
- Mentor i den nyoppstartede mentorgruppeordningen for medisinstudenter ved UiB.
- Medlem i Bergen Giardia Research Group
- Medlem Norsk forening for allmennmedisins referansegruppe i gastroenterologi

Kirsti Malterud
Verv
- Styremedlem, Allmennmedisinsk forskningsfond
- Nettverk
- Leder i forskernettverket "Marginalitet i møte med helsetjenesten"

Sabine Ruths
Verv og nettverk
- Nestleder av AFE siden 2014
- Leder av Faggruppe for allmennmedisin, UiB siden 2013
- Faglig koordinator i Bergen, Nasjonal forskerskole for allmennmedisin (10% stilling)
- Medlem av Fagråd for Allmennmedisinsk forskningsfond 2012-2014
- Medlem av Fagråd for utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) Hordaland siden 2011
- Medlem av Prosjektgruppe for helse- og omsorgsforskning (Bergen universitetskommune) siden 2014
- Medlem av Fagråd for Senter for alders- og sykehjemsmedisin, UiB siden 2013
- Medlem av Arbeidsgruppe for de nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten 2007-2014
- Medlem av Europeisk arbeidsgruppe "Enhancing the quality and safety of pharmacotherapy in old age", med støtte av European Science Foundation

Guri Rørtveit
Verv, komiteer og oppdrag
- Nasjonal redaktør for Scandinavian Journal of Primary Health Care 2014-
- Medlem av Norges forskningsråds styringsgruppe for evaluering av samhandlingsreformen.
- Leder av arbeidsgruppen Kunnskapssystemet i HelseOmsorg21-prosessen
- Styremedlem i SKOK (Senter for kjønns- og kvinneforskning), UiB.
- Medlem av valgkomiteen for Leger i vitenskapelige stillinger.
- Medlem av Komite for vurdering av pris for beste oversiktsartikkel i Tidsskrift for den norske legeforening
- Medlem av Komite for vurdering av pristildeling fra Legeforeningens fond for forebyggende medisin
- Medlem av kurskomite for kurset Allmennmedisinsk forskningsformidling, Nasjonal forskerskole for allmennmedisin, Sundvolden september 2014.
- Medlem av kurskomite for Grunnkurs D i allmennmedisin Bergen 2014
- Leder av kurskomite for Allmennmedisinsk kanon. Kurs i grunnlagslitteratur i regi av Den nasjonale forskerskolen i allmennmedisin. To samlinger og fem nettbaserte gruppemøter over ett år.

Nettverk
- Medlem av forskernettverket Bergen Giardia Research Group.
- Medlem av NFAs referansegruppe for medisinsk uforklarte plager og sykdommer (MUPS)

Kristian A. Simonsen
Verv
- Medlem referansegruppe for KAD-senger. Norsk forening for allmennmedisin

Tone Smith-Sivertsen
Nettverk

Forskningssamarbeid, forskning på barn og unge:
- Medlem av forskningsgruppe i Bergen bestående av (foruten undertegnede): Marit Hafting, Guri

Rørtveit, Norman Anderssen, og Frøydis Gullbrå. Er medveileder for Frøydis Gullbrå. Forskningsgruppen har knyttet til seg følgende *ekspertpanel*: Toril Havik, (Senter for barnevernsforskning), Margareta Søderstrøm (University of Copenhagen), Karin van Doesum (Radboud University Nijmegen, Nederland).
- *Forskningsnettverket BarnsBeste*; Nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende.
- *Nordic Research Network on Children and Adolescents in General Practice;* Nettverk av nordiske forskere med interesse for forskning på barn og unge i allmennpraksis.

Forskningsnettverket BarnsBeste
- Nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende. *Nordic Research Network on Children and Adolescents in General Practice* Nettverk av nordiske forskere med interesse for forskning på barn og unge i allmennpraksis.

Knut-Arne Wensaas
Verv
- Leder av Norsk forening for allmennmedisins referansegruppe i gastroenterologi
- Leder av The European Society for Primary Care Gastroenterology
- Leder av referansegruppe for Nasjonal kompetansetjeneste for funksjonelle mage-tarmsykdommer
- Faglig medarbeider for antibiotikaveilederen for primærhelsetjenesten
- Medlem av arbeidsgruppe for revidering av nasjonal prioriteringsveileder for fordøyelsessykdommer 2014
- Medlem av arbeidsgruppe som utarbeidet retningslinjer for pakkeforløp for kreft i spiserør og magesekk 2014
- Medlem av arbeidsgruppe som utarbeidet retningslinjer for pakkeforløp for kreft i lever og galleganger 2014
- Medlem av referansegruppe for implementering av pakkeforløp for kreft i Norge
- Medlem av referansegruppe for Revisjon av planveileder for massevaksinasjon mot pandemisk influensa
- Norsk vararepresentant i EU Cost Action no BM1106 Genieur
- Varamedlem i Fagrådet for Allmennmedisinsk forskingsfond
- Tillitsvalgt for fastlegene i Bergen kommune
- Medlem i Lokalt samarbeidsutvalg for fastlegeordningen i Bergen kommune

Erik L. Werner
Verv
- Styremedlem i Norsk Forening for Ryggforskning
- Styremedlemedlem i Referansegruppen for Muskel skjelettlidelser i Norsk Forening for Allmennmedisin
- Styremedlem i Allmennmedisinsk forskningsfond

Priser/heder

Allmennmedisinsk forskningsutvalgs pris: **Heidi Nilsen** for prosjektet: Kommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser - en økonomisk ulv i kvalitetsbehandlede fåreklær?

AFE Bergen i mediene

AFE Bergens medarbeidere har vært aktive i nasjonale, regionale og lokale medier, både aviser, radio og fjernsyn. Vi har ikke systematisk registrering av aktivitet på dette feltet, men gjengir noen "høydepunkt" nedenfor.

Aase Aamland

- 20.06.14 Dagens Medisin. http://www.dagensmedisin.no/nyheter/mange-mups-pasienter-er-i-jobb/
- 02.10.14 NRK Hordaland. http://www.nrk.no/hordaland/har-kartlagt-uforklarlige-sykdommer-1.11963169

Frøydis Gullbrå

- 14.08.14 Dagens Medisin. Ber fastlegene om å finne «de usynlige barna».

Sabine Ruths

- 17.06.14 Aftenposten om prevensjon hos innvandrerkvinner.
- 14.08.14 Dagens Medisin. Holdningsendring like viktig.

Guri Rørtveit

- 06.01.14 Dagens Medisin. Foreslår forskningsnettverk i allmennmedisin. http://www.dagensmedisin.no/nyheter/foreslar-forskningsnettverk-i-allmennmedisin/
- Juni 2014 Dagens Medisin. Krever forskningsnettverk i allmennmedisin.
- 26.06.14 Dagens Medisin. – Retter opp forskningsmessig apartheid.
- http://www.dagensmedisin.no/nyheter/-retter-opp-forskningspolitisk-apartheid/
- 16.10.14 Bergen Tidende. –Tabubelagt når kvinnene lekker.

Kristian A. Simonsen

- 10.11.14 Dagens medisin: Fastlegene bør øke pandemi-kapasitet. http://www.dagensmedisin.no/nyheter/fastleger-bor-oke-pandemi-kapasitet/

Erik L. Werner

- 31.05.14 Dagbladet. Derfor får du vondt i ryggen.
- 10.06.14 Dagbladet. Så tidlig kan du forebygge ryggsmerter